

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Roiha, Anssi

Title: Kulttuurin käsittely englannin opetuksessa

Year: 2017

Version: Published version

Copyright: © Suomen kieltenopettajien liitto, 2017

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Roiha, A. (2017). Kulttuurin käsittely englannin opetuksessa. *Tempus*, 52(2), 22-23.

Kulttuurin

käsittely englannin opetuksessa

Kulttuurikasvatus on saanut painoarvoa suomalaisessa koulussa, ja kulttuurinen ulottuvuus on otettu huomioon myös vieraan kielen opetuksessa. Jos kulttuuri-asioita tarkastellaan koulussa liian yksipuolisesti ja stereotyyppisesti, se voi lisätä oppilaiden negatiivista suhtautumista erilaisuuteen.

TEKSTI ANSSI ROIHA

Kulttuuri-käsitteen käyttö on yleistynyt niin arkipuheessa kuin virallisemmissakin teksteissä. Käsitteen käyttö ei kuitenkaan ole ongelmatonta. Kulttuuria pidetään usein ihmisten ominaisuutena, eikä nähdä, että se on konstruoitua ja opittua. Kulttuurin avulla myös selitetään herkästi ihmisten käyttäytymistä ja luokitellaan ihmisiä. Länsimaista kulttuuria saatetaan pi-

kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia.

Samankaltaisuudet näkyviksi

Kulttuurien käsittelyssä saatetaan keskittyä eroavuuksien tarkasteluun, mikä lisää eri kulttuurien näkemistä negatiivisessa valossa. Kulttuurien käsittelyssä olisi hyvä kääntää pääpaino samankaltaisuuksiin: mitä samoja asioita ja elementtejä tarkasteltavassa kulttuurissa on oppilaiden omaan kulttuuriin verrattuna? Tämä voi osaltaan lieventää eri kulttuureihin liittyviä negatiivisia konnotaatioita.

On tärkeää, ettei kulttuurieroja kielletä tai jätetä kokonaan huomiotta, sillä sekin voi lisätä negatiivisia asenteita erilaisuutta kohtaan. Tärkeää on, millä tavalla erilaisuutta käsitellään. Pelkkä erojen nimeäminen ilman analyttisempää tarkastelua johtaa helposti erilaisuuden mieltämiseen oudoksi ja luonnottomaksi asiaksi. Sen sijaan oppilaita tulisi haastaa pohtimaan, millaisia syitä voi olla erilaisten kulttuuristen ilmiöiden tai perinteiden taustalla. Esimerkiksi ilmastoasiat vaikuttavat olennaisesti ihmisten pukeutumiseen ja ruokavalioon ja historialliset ja poliittiset tekijät harrastuksiin ja tapoihin. Ylipäätään on tärkeää saada oppilaat ymmärtämään, että kaikki kulttuurit ovat samankaltaisuuksineen ja eroavaisuuksineen konstruoituja eivätkä synnynnäisiä.

Lisäksi on tärkeää muistaa, että ei ole olemassa yhtä ainetta kansallista kulttuuria. Esimerkiksi englannin tunneilla useat oppikirjat ohjaavat tarkastelemaan pääsääntöisesti vain yhdenlaista kulttuurista kontekstia. Jos opetuksessa keskitytään vain tiettyyn valtaviiran kulttuurin käsittelyyn,

Koulun tavoitteena on saada oppilaat arvostamaan kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia.

tää ylempiarvoisena ja muita kulttuureita alemmpiarvoisina. Tällä tavoin kulttuurin käsitteen avulla piiloisesti luodaan ja vahvistetaan rasistisia näkemyksiä.

Kulttuuriasioihin on alettu viime aikoina kiinnittää enemmän huomiota myös kieltenopetuksessa ja koulussa yleisesti. Koulun tavoitteena on saada oppilaat arvostamaan

KIRJOITTAJA

Anssi Roiha on englannin aineenopettaja ja jatko-opiskelija Jyväskylän yliopistossa.

Kirjoitus pohjautuu painossa olevaan lukuun: **Sommier, M. & Roiha, A.** (2017). *Dealing with culture in schools: A small-step approach towards anti-racism in Finland*. Teoksessa A. Amin-keng Atabong (toim.) *Antiracism Education: In and beyond schools*. Palgrave Macmillan Books.

syntyy kuva sen normatiivisuudesta ja yliveritaisuudesta. Muut maan kulttuurit näyttävät poikkeamina normista. Englannin tunneilla usein käytössä oleva tapa, jossa oppilaille annetaan englanninkieliset nimet, osaltaan kuvastaa tätä. Oppikirjojen nimilistat sisältävät yleensä vain hyvin perinteisiä nimiä kuten Jack, Charles tai Mary. Kuitenkin esimerkiksi vuonna 2014 yleisin Englannissa annettu etunimi oli Muhammad erilaisine kirjoitusasuineen (Mohammed, Mohammad).

Yksi keino näkökulmien avartamiseen on tapojen ja käytänteiden erojen tarkastelu oman maan sisällä. Esimerkiksi erilaisten juhlien vietossa on paljon sekä samanlaisuutta että eroavuutta suomalaistenkin perheiden kesken. Niiden esille tuominen voi auttaa oppilaita havaitsemaan, että kulttuurinen moninaisuus ympäröi meitä.

Standardienglanti normina

Kielenopetuksen mallina on tavallisesti natiivipuhuja. Tunneilla käytettävä äänimateriaali on usein ääntämistään ja syntaksiltaan niin sanottua standardienglantia, eikä erilaisia varieteetteja ja englannin muotoja välttämättä juuri käsitellä. Tämä voi vahvistaa oppilaiden stereotyyppisiä käsityksiä englannin puhujista ja luoda väärinystyettä kuvaa.

Poliittisesti vahvojen valtioiden kuten Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian englanti esitetään usein normina ja esimerkiksi Jamaikassa tai Etelä-Afrikassa käytetty englanti marginalisoi-tuna. Englannin natiivipuhujaan liittyy

vahvasti konnotaatio valkoihoisesta anglosaksista.

Erilaista englantia äidinkielenään puhuvien lisäksi olisi hyvä totuttaa oppilaat nykyistä enemmän myös erilaisiin vieraan kielen käyttäjien aksentteihin, sillä tyyppillisin englannin kielenkäyttötilanne tapahtuu kahden englantia vieraana kielenä puhuvan henkilön välillä. Aksenttien esilletuonti kielten tunneilla auttaa oppilaita ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta.

Käsitysten tiedostaminen

Opettajat saattavat tiedostamattaan syyllistyä kulttuuristen stereotyyppien ja ennakkoluulojen vahvistamiseen. Siksi on hyvä olla tietoinen siitä, millaisia seuraamuksia yksipuolisella kulttuurin tarkastelulla voi olla.

Stereotyyppiset kulttuurikäsitykset voivat olla iskostuneet syvälle oppilaisiin esimerkiksi median tai kotikasvatuksen kautta. Stereotyyppit ovat myös usein oppilaista kiehtovia, koska ne tarjoavat helppoja vastauksia monitahoisiin ilmiöihin. Tällöin opettajien pitää aktiivisesti haastaa oppilaiden ennakkokäsityksiä ja -olettamuksia. Oman haasteensa kulttuurin käsitteilyyn asettaa myös käytössä oleva oppimateriaali, jossa kulttuuriasiat saate-taan esittää usein yksipuolisesti.

Yhteenvetona kulttuuriasioiden käsittelyssä on paljon seikkoja, jotka opettajien olisi hyvä ottaa huomioon. Keskeistä eri kulttuurien tarkastelussa on olla arvottamatta niitä. Oppilaat helposti mieltävät heille erilaiset ja vieraalta tuntuvat asiat alempiarvoisiksi. Opettajalla on tässä iso rooli, ettei hän itse myötäile tällaisia käsityksiä ja puhetta. Pienilläkin teoilla ja sanavalinnoilla voidaan vaikuttaa oppilaiden asenteisiin siten, että suvaitsevuus lisääntyy ja erilaisuutta aletaan pitää luonnollisena asiana.